

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ЕРЛАРНИНГ ҲУҚУҚИЙ ХОЛАТИ

РЕЖА:

1. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар ҳуқуқий ҳолатининг умумий тавсифи
2. Бозор иктисодиети шароитида қишлоқ хўжалиги мўлжалланган ерлардан оқилона фойдаланишни таъминлаш.
3. Қишлоқ хўжалик корхоналари, ташқилотлари, муассасаларининг ерга эга қилиш ва ердан фойдаланиш ҳуқуқлари.
4. Қишлоқ хўжалик корхоналари, ташқилотлари, муассасаларининг ерга эга қилиш ва ердан фойдаланиш ҳуқуқлари субъеклари.
5. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

Маълумки барча қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерлар кимнинг фойдаланишида бўлишидан қатъий назар, фойдаланиш мақсадлари ҳамда қонунда белгиланган ҳуқуқий ҳолатларига кўра маълум умумий ўхшашликка эга. Бундай ерлардан, яъни қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерлардан фойдаланиш ҳуқуқининг субъектлари жисмоний ва юридик шахслар бўлишлари мумкин. Амалдаги ер қонунчилигига биноан ердан фойдаланувчилар уларга берилган ердан фақат қонунда кўрсатилган мақсаддагина фойдаланишлари мумкин. Масалан, фермер хўжалиги ўзига берилган ердан асосан қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришни ташқил этиш мақсадидагина фойдаланишликка ҳақли.

Қишлоқ хўжалиги корхоналари ўзларига бериб қўйилган ерлардан аввало қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришни амалга оширсалар, иккинчи томондан улар ердан ишлаб чиқариш бинолари қуриш, ёрдамчи хўжаликлар барпо этиш, қурилиш материалларини ишлаб чиқариш, туран-жой ва маъмурий бинолар, маданий-маиший бинолар қуриш учун ҳам фойдаланадилар.

Ўзбекистон Республикаси **Ер кодексининг 32-моддасида**, ер участкаси ажратиб берилганда бу участка чегараси натура холида (ернинг ўзида) аниқланиб, ўзга участкалардан марза ва бошқа хил чегара белгилари билан ажратиб қўйилади дейилган. Тегишли ер тузиш органлари берилган ер участкаси чегарасини натура холида белгилаганларидан сўнг, ердан фойдаланиш ҳуқуқини тасдиқловчи хўжжат берадилар. Бу хўжжат тегишли хокимият органлари томонидан берилади ва ердан фойдаланиш ҳуқуқини тасдиқловчи ягона юридик хўжжат бўлиб ҳисобланади.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши учун ажратилган ерлар энг қимматли ерлар ҳисобланиб, озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган ва саноатни хом-ашёга бўлган эҳтиёжини қондиришда ўта муҳим аҳамият га эга. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида ер асосий восита ролини ўйнайди. Шунинг учун ҳам фермер хўжаликларини ташқил этишнинг негизида уларга ер бериш масаласи ётади. Фермер хўжаликларига асосан қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар берилади. Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 январдаги 8-сон қарори билан тасдиқланган «Қайта ташқил этилаётган қишлоқ хўжалиги корхонаси негизида фермер хўжалиги барпо этиш учун талабгорларни танлаш ва уларнинг танловини ўтказиш Тартиби» ва Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигининг 2005 йил 18 ноябрдаги 237а-сон буйруғи билан тасдиқланган «Фермер хўжалигини юритиш учун ер участкаларини беришда танлов ғолибини аниқлаш тартиби тўғрисида Низом» фермер хўжаликларини ташқил этишда талабгорларни танлаш ва уларнинг танловини ўтказиш шартларини, танлов ғолибларини аниқлаш тартибини белгилаб беради.

Ўзбекистон Республикаси Ер кодексининг 46-моддасига мувофиқ, қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар Ўзбекистон Республикаси фуқароларига фермер хўжаликларини юритиш учун берилиши мустахкамланган. Фермер хўжаликларига ер беришнинг ҳуқуқий тартиби «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги қонуннинг 10, 11 моддаларида кўрсатиб ўтилган бўлиб, унга мувофиқ, Фермер хўжаликларини юритиш учун ер участкалари танлов асосида ижарага эллик йилгача бўлган, лекин ўттиз йилдан кам бўлмаган муддатга берилади. Фермер хўжаликларига ер участкаларини беришнинг ҳуқуқий тартиби Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 30 октябрдаги 476-сон қарори билан тасдиқланган «Ер участкаларини фермер хўжаликларига узоқ муддатли ижарага бериш тартиби тўғрисида Низом»га асосан белгиланади.

Қонун ҳужжатларига мувофиқ, илмий-тадқиқот муассасаларига, олий ўқув юртларига, академик лицейларга, касб-хунар қоллежларига ва умумтаълим мактабларига ўқув, тажриба, нав синаш мақсадлари учун берилган ерлар ҳам да сув фонди ерлари фермер хўжаликлари юритиш учун берилиши мумкин эмас. Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг давлат чегараси бўйлаб беш юз метрли минтақада фаолияти ҳайвонларни (чорва моллар, паррандалар, мўйнали ва бошқа ҳайвонларни, балиқлар, асариларни ва бошқа жониворларни) кўпайтириш, ўтлатиш ва боқиш билан боғлиқ бўлган чорвачилик, паррандачилик ҳам да бошқа йўналишдаги фермер хўжаликларига ер участкалари бериш тақиқланади.